છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત.

પહેલી ચોપડીનો

"ડિકટેશન શિક્ષક" ભાગ ૧.

પહેલા ધોરણનો

મુખગણિત શિક્ષક

પોણા બે આના.

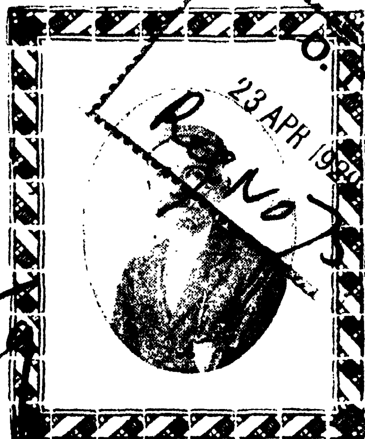
સર્વ હક્ક સ્વાધીન.

આવૃત્તિ

સને ૧૯

લી ચોપડીના

અઢી આના.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

'મુખગણિત શિક્ષક' વગેરેના કર્તા. શા ર-સુરત.

કિંમત રૂ. ૦-૨-૬ પોસ્ટેજ જુદું.

બીજા ધોરણની સૃષ્ટિજ્ઞાનની પ્રશ્નોત્તરમાળા ત્રણ આના.

પહેલી ચોપડીનો

ડિકટેશન શિક્ષક

ભાગ ૧.

રચનાર—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
"મુખગણિત શિક્ષક" વગેરેના કર્તા,
રચનારનું ઠેકાણું-શાહપોર-સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું-શાહપોર-સુરત.

છાપનાર—નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકમ.
છાપવાનું ઠેકાણું-"શંકર" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ ચોટાના પુલ ઉપર-સુરત.

સંવત ૧૯૮૫] આવૃત્તિ ૧૩ મી [સને ૧૯૨૯

કિંમત રૂા. ૦-૨-૬ પોસ્ટેજ જુદું.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત.

—: પહેલી ચોપડીનો :—

"ડિકટેશન શિક્ષક."

પાઠવાર અઘરા શબ્દો.

પાઠ ૧.	પહેલાં	દીવા	બાળક	દેવળમ
દિવાળી	કેટલાક	મૂકે	બહુ	સોમવાર
અક્ષર	લીંપેગુંપે	સારૂં	હરખાય	કેડે
ઊઠ્યાં	ખડી	જમવાનું	પાઠ ૨.	મંગળ
નિશાળમાં	ચુના	લુગડાં	ત્રીજો	બુધવાર
સઘળાં	ધોળે	ઘરેણાં	શુક્રવાર	ગુરૂવાર
છોકરાં	સેવ	ઘાલે	છેલ્લો	બેસાડે
થોડેક	પાપડ	દારૂખાનું	વિષે	મુસલમાન
છોડી	સંજોરી	ફોડે	સવારથી	જુમેરાત
આગળ	ઘુઘરા	ગીત	સુધી	શનિવાર
વળી	તેટલા	બધાં	ગણાય	સાતમો
ત્રણ	આંગણામાં	દિવસમાં	બંધ	સાત
વરસમાં	સાથીઆ	ફટાકડા	રવિવાર	અઠવાડીઉં
દહાડા	પૂરે	ફડફડ	સુરજ	ચોથો
ભેગી	બારણે	ફૂટે	સાહેબ	છઠ્ઠો

પાંચમો

પાઠ ૩.

નિશાળ
રહ્યા
ફરતી
દરવાજા
પાટીઉં
ચંચળ
બતાવું
ફૂલઝાડ
ચંપેલીની
વેલ
ગુલાબના
છોડ
કસરત
બધાંને
વાવટા
ગમત
ઘંટ
વગાડવાને
મોગરી
અંદર
અહીં
મહેતાજી
પાટીઆની
બેઠક
સીસી
નકશો
ચિત્રો
ટાંગેલાં
કાઢેલાં
ખુણામાં
ઘોડી
લખોટાનું
ચોકઠું
કબાટ
ચોપડીઓ
ઘોડો
કુતરા
કેળું
દાડમ
માટીનાં
બનાવેલાં
નહિં
મઝાની

પાઠ ૪.

નિશાળીઆ
શિખામણ
ઇશ્વર
જ્ઞાન
નિત્ય
પરોઢીએ
ઉઠીને
દાતણ
નાહ્યા
પાઠ
કહ્યું
ગુરૂને
મળશે
જુઠું
તજવું
આળસ
અંગ
સંગ
ચોડી
ચિત્ત
શિક્ષા
નહિ
નીસરી
પાંસરૂં

પાઠ ૫.

લુગડાં
લાગ્યો
પહેરેલાં
છોટુ
થઇશ
ટોપી
ધોતલી
અંગરખી
મંગાવી
મનુ
જોડીઓ
નહિ
દરજીને
બોલાવીશ
કરાવીશ
સાંજે
બજારમાં
લેંઘી
સુરવાલ
ફળીઆના
કોટ
દેખાય
મણી
સાંભળીને

ઘાઘરી
ઓઢણી
બદન

પાઠ ૬.

ચોકખાઇ
ચોકખા
કાસમ
કપડાં
પહેરણ
ધૂળમાં
રમ્યો
જોઉં
નાહું
ડીલ
ચોળીને
નાહતો
ગંદી
ગંદા
અડાય
ફોલ્લા
ખસ
ધોવડાવવાં
ધોનાર
ધોઇ
ચોળવું
ડાઘા
વાડા
આંગણામાં
ગંદવાડ
બેસીએ
માંદાં
વિષે
કવિતા
શીખવું
ઓટલો
ચોકખું
સૌ
મુખડું
દીલમાં
નાથ

પાઠ ૭.

વરસગાંઠ
ભાવ્યો
કર્યો
કયારે
આપ્યા
અડાડ્યો
જગુભાઈ
ઊઠીને
ઝટ
આઠમું
બેઠું
પૂછયું
કહ્યું
સાંભળી
બોલ્યા
મહીના
દસમું
બેસશે
વારૂ
કયારે
બારમું
કંસાર
ભાણો
બોલાવ્યાં
મંડ્યો
ભાત
કઢી
હાથ
સૌ
ધોઈ
ઊઠયાં
પાન
સોપારીનાં
બીડાં
આપ્યાં

પાઠ ૮.

સગાં
વહુ
ભત્રીજો
થાઉં
ભાણેજ
કહેવાઉં
કુઓ
માસી
માસો
પીતરાઈ
મોળાઇ
મસિઆઇ
ફોઇઆત
સાળીઓ
સાવકાં
દૂધભાઈ
જમાઇનાં
સાસુ

સસરો
વેવાઇ
વેવાણ

પાઠ ૯.

કવિતા
સર્વ
બહુ
હરખાઉં
જાઉં
ચાંપે
સાથ
ભીડે
બાથ
ધવરાવે
ખોળા
પંપાળીને
દુખડાં
પંખી
કલોલ
સંભાળ
જાત
ગભરાતી
ખૂશ
ઉંઘાડવાને
માંદો
ઓસડ
પેટ
સૌથી
હેત

પાઠ ૧૦.

ત્યાં
બોલ્યો
પ્રમાણે
સોરાબજી
ઓરડામાં
કહ્યું
બોલાવ્યો
આવ્યો
અદબ
ભણાવી
રહ્યા
બારણા
પૂછે
ઉતર્યા
અહીં
ગાદી
બધું
લીધું
જોયું
માંડયું
વખાણ
કર્યાં
કહેવાશો

પાઠ ૧૧.

ઉજાણી
પીરસ્યાં
બબ્બે
મટુભાઇ
કનુભાઇ
કયાં
આશોપાલવ
ઝાડ
શંભુભાઇ
લઇશું
વિના
પૈંઆ
ધાણી
વધારેલાં
મીઠાં
લીંબુ
દરાખ
નારંગી
ખારેકી
દળનો
લાડુએ
શેરડી
બેસીશું
શેતરંજી
પાંદડાં
કુલડીઓ
પાથરણું
આવ્યું
સીધી
બેસાડ્યાં
થાળી
વાડકો
ચટણીની
મૂકયાં
વાડકામાં
તૈયાર
ધોઇ
નાખ્યા
ખૂબ
મઝા

પાઠ ૧૨.

હોડીની
એકડા
જોઇશું
તળાવના
જુઓ
વાદળી
દોરી
ખેંચે
દોડે
ધીરૂની
રામુની
પછાડી
જગુની
સરત
ઉમેદની
નબળી
જણાશે
જીત્યો
સઢવાળો
પૂછીશ
સુંદર

પાઠ ૧૩.

મળ્યો
મઝાનો
ખંડ
ઇનામમાં
કાંચળી
કરાવીશ
માણેક
મળ્યું
રડયા
વિના
મોકલશો
પરીક્ષામાં
રડાવશો
નહિ
માસી

પાઠ ૧૪.

દેડકાં
પાળ
પથરે
ફેંકાફેંકી
ધડાધડ
માર્યાં
ડાહ્યો
ઊઠ્યો
દેડકો
પ્રાણીઓને
બંધ
સંભાળીને
દુઃખ
નુકસાન
હાણ

પાઠ ૧૫.

પ્રાણી
દયા
ખીજ્યા
માધુ
કીડીઓ
છુંદાય
છૂંદે
દુઃખ
ચીનુભાઈ
શકતી
તળેથી
નીકળવાને
ઇજા
આપણે
ઢોર
સંભાળ
તેટલું
વખતસર
સાફ
નીરવાનું
જાણ્યું
સૌને
બળદને
સોળ
પાડ્યા
કહ્યું
યાદ
ભૂલીજ
ગજા
ઉપરાંત

પાઠ ૧૬.

એનઘેન
ડાહીનો
ઘોડો
નક્કી
છુટ્ટો
છૂટ્યો
વારૂ
જણ
થાઉં

ખોળામાં
માથું
મૂકીને
વાંસા
વારાફરતી
આંગળી
મૂકવા
તૈયાર
પૂછ
સમજ્યો
કોણ
પૂછું
મૂકી
હોશિયાર
સેળભેળ
સંતાવા
છૂટશે
અડશો
છોડી

રહ્યો
મૂકનારને
ઓળખ
શંકર
શાબાશ
ઉતારી
દીધો

પાઠ ૧૭.

ચપ્પુ
ગમ્યા
આણ્યો
પૂછ્યું
દેશાઇ
લલ્લુ
ગાળો
જુઠું
ઘણું
હેત
દહાડો

વખાણ
ઊઠ્યો
મંડ્યો
પાઘડી
દીઠી
મૂક્યો
કાપ્યાની
નીકળ્યા
જાણતા
સૌને
સાંભળીને
ખોટું
કર્યું
સાચાબોલું

પાઠ ૧૮.

વાઘ
મશ્કરી
પસ્તાય
બચ્ચાં

સીમમાં
બકરાં
દહાડો
અમથી
બૂમો
આવ્યા
ધાજો
એટલામાં
આસપાસ
ખેતરવાળા
દોડી
જોયું
ક્યાં
ત્યારે
હસવા
બાપડા
શરમાઇ
ખોટું
લાગ્યું

ગભરાઇને
માણસોએ
નાખ્યાં
તેટલાંજ
સાંભળી
ખેડુત
બગાડ
કર્યો
કહ્યું
જુઠું
છેતર્યાં
ધાયા
નુકસાન
યાદ
સપડાય
જુઠાણું
જલદી
જુઠો

પાઠ ૧૯	બચશો	ભિખારી	પ્રભુ	શિકાર
શિઆળ	ખુશીથી	અહીં	વીસરૂં	બચ્ચું
દેડકાં	રહીશું	ક્યાં	અગણિત	રૂપાળું
જુક્તિ	અહીંથી	લુગડાં	કર્યાં	દોડાવી
તળાવમાં	જવાશે	આંધળો	ઉજાસને	મૂક્યો
મૂકી	વારાફરતી	ખાઉં	ઉપયોગી	પકડ્યું
માંડ્યું	મોંમાં	મળ્યું	દામ	ઉપાડી
પૂછવા	વાલીને	રસ્તેથી	વરસાદેથી	માંડ્યું
અલ્યા	ત્યાં	અપંગ	ભેંસને	દીધું
દુઃખ	કબુલ	ચાલ્યા	દૂધ	એકદમ
કહ્યું	દૂર	ગજવામાં	દહીં	છલંગ
દયા	પ્રમાણે	પૈસા	સૌ	રાત્રે
સગાં	રસ્તામાં	સેવ	ઠામ	દેવતાઈ
વહાલાંએ	પાઠ ૨૦	દુકાનેથી	ફૂલ	પુરુષને
વિચાર	દુઃખ	પાઠ ૨૧	બનાવ્યાં	ગરીબડી
સાંભળતાંજ	જાણનાર	ઇશ્વરનું	પાઠ ૨૨	દયા
ઊઠ્યાં	અન્ન	વિદ્યા	સરદાર	પરમેશ્વર
નહિ	ભૂખ્યા	ચંદ્ર	સ્વપ્નું	બન્યા
બાંધ્યું	કનુ	કદી	જંગલમાં	દેશનો

પાઠ ૨૩	નીકળાત	નાખતો	લુલાં	પાઠ ૨૬
રૂપાળું	પૂછયું	છૂંદી	આંધળાં	ચતુરાઇ
ઉંદરડી	હંમેશાં	ફેણ	દીકરો	તરસ
રસોડાના	પૂછીને	છોલાઇ	સાંભળ	વાડામાં
ભંડારીઆમાં	પાઠ ૨૪	નીકળ્યું	તીર્થ	કુંજો
રોટલી	કીડી	પહોંચી	કાવડ	થોડું
લાડુ	નદીના	વાગેલે	દુઃખ	કાગડો
ભોંય	કાંઠા	ઠેકાણે	મનસુબો	બેઠો
ખૂશ	પીપળાનું	વળગીને	તૈયાર	ચાંચ
આણ્યું	પોલમાં	ચટકા	બેસાડ્યાં	ઘાલતો
બિલાડી	ઝેરી	દીધા	પિતા	ફાંફાં
મૂકેલી	રસ્તા	પછાડી	ખાંધે	માર્યાં
મઝાની	પંખી	પછાડા	સૌને	બાજુએ
મઝાનું	બેસતું	ઝાઝી	અચરજ	પહોંચે
મણા	ફુંફાડા	લીધો	સંતાપ	જોયું
ઉંદરીઉં	ઉડાડી	પ્રાણજ	સઘળાં	ઉંડું
ભોગજોગે	મૂકતો	પાઠ ૨૫	આશિષ	જણાયું
પેઠી	ઉંદર	સેવા	પ્રભુએ	વિચાર
દુઃખનો	દેડકાં	ઘરડાં	લહેર	લાગ્યો

એટલામાં	ધીરજ	સાંભળી	દહાડીઆને	દીધાં
ઉપાય	કઠણ	મલકાવી	આપણે	ત્રીજે
સૂઝી	જલદી	કાળુનેએ	ભાણ	ગાડું
આવ્યો	મુકાય	બાથમાં	બૂડે	વાવ્યા
કેટલાક	સૌ	લીધાં	પુરૂં	પાથરા
કાંકરા	પાઠ ૨૭	બચ્ચીઓ	બધાંએ	ભર્યાં
માંજ્યા	કાપણી	ભાથું	દાતરડાં	માડ્યું
નાખતો	પટેલ	ઉનો	હાથમાં	દેખાવ
આવ્યું	થાકીને	રોટલો	ચાસ	ખળી
ત્યારે	મહેનત	દાદીમાએ	ત્રણત્રણ	આગળ
બોળી	ઘઉં	થોડું	ચચ્ચાર	પહોંચ્યા
પહોંચી	દહાડો	માખણ	આથમે	હસતાં
તેટલું	આથમતા	આપ્યું	પાઠ ૨૮	ઉતર્યાં
પીધું	વઢાઇ	મરચાં	ઘઉંનો	ભાર
મટાડી	દિવાળી	આદુ	પાથરાને	ખળીમાં
ચાલ્યો	દાદાજી	ચટણી	દહાડા	ઠાલવ્યો
બધું	વઢાશે	વંતાકનું	ખેતરમાં	કેટલેક
છુપાઇને	મદદ	શાક	તડકે	કાઢવા
બોલ્યો	સાદ	ભખ્યા	સુકાવા	સા

બળદના	પાઠ ૨૯	વાળુ	ચંદ્રમા	ઝાંખો
હાલરાને	કાપણી	ઇશ્વરનું	ત્યાંસુધી	કામઠા
પગર	ઉમંગે	પાઠ ૩૦	નીકળ્યા	પાતળો
ફેરવતી	વાદળીઓ	દીસે	બોલ્યો	વળેલો
પટલાણી	સદાય	તૈયાર	દહાડો	ત્યાર પછી
કેટલાક	ઉભરાયો	ડુંડાંમાં	સાંજે	છેવટે
ઉપણીને	સુંદર	છુટ્ટું	મેદાનમાં	થાળી
કુંવળ	ફાલ	ગોળ	નીકળ્યા	ઊગે
ઢગલા	લણીએ	સરસ	ઉતરી	ત્રીજે
છેવટે	ખંત	પિલાય	બોલ્યો	અંધારી
ખેતરમાં	ધરીને	છુટા	વિષે	પેઠે
ખળીમાં	વાંકું	ટોપલામાં	બોલું	ઝગઝગે
ઉજાણી	દાતરડું	ડુંસા	થાળી	વધારે
ખૂશ	ડુંડાં	ઊડી	જેવડો	દેખાતા
દિવાળી	ઢગલો	કોથળાઓ	ગોળ	જુઓ
માતાજ	હૈયે	હાથોહાથ	ઊગે	વાદળાં
ડાહી	લણણી	પાઠ ૩૧	ત્યાંસુધી	ચઢી
હોંસીલી	સર્વે	આકાશની	દેખાય	પાઠ ૩૨-૧
છોડી	મૂકો	સહેલ	અજવાળું	વરસાદ

બેસાડ્યાં	દરીઆમાં	માંડયા	નઠારી	મટોડી
આવ્યાં	થોડોક	ખોદતું	દેડકે	સુકાય
લાગ્યાં	ખેંચી	ચાલ્યું	તાણી	કઠણ
મનુ	રથમાં	કાદવ	પાઠ ૩૩	ધારવાળા
એટલા	જોડેલા	ખેંચી	ઢેફું	પથરાના
વાદળાં	ખેંચનાર	બિચારા	પત્થર	કકડા
ઢંકાઇ	પાઠ ૩૨-૨	પછડાતા	રેતી	ઘસાઇ
મોઢાં	શોભ્યાં	તણાઇ	પ્યાલું	કાંકરી
જોઇતાં	રહ્યાં	છેવટે	નીતર્યું	ગોળ
રમવાનું	ચોકખી	તળાવ	રસ્તા	ઝીણી
સાંભળી	રથમાં	નદીમાં	ઘસીએ	બાંધવાની
ઝાડપાલો	મઝા	ત્યાં	ભુકો	રસ્તા
છોડવા	ગામડાં	તૈયાર	મટોડી	સાહી
દહાડા	ઝાડો	બંધ	ડહોળું	ચૂસી
ભોંયમાં	મઝા	દોડી	ઠરે	પાઠ ૩૪
નીકળાતું	છોડા	ઘેબરીઓ	ઘસડી	માટી
ભૂખે	અહીં	રોટલી	નદી	ભઠ્ઠી
હમણા	પડ્યું	કારેલાંનું	તળાવમાં	સીંચ્યાં
તળાવ	એટલું	નેવલે	કાદવ	નાખ્યું

ઈંટવાડો	લીધી	ઝીણા	ધમણ	પૂછયું
અહીં	કર્યાં	વાડકીમાં	ચલાવતા	તેમણે
કેટલાંક	ગજવામાંથી	વાડકી	બેઠો	કહ્યું
માણસો	ચપ્પુ	સુકવીને	સળીઓ	લોઢાનો
ભોંયમાંથી	કર્યાં	ભઠ્ઠીમાં	ચળકતો	ત્યારે
ખોદતાં	વચમાંથી	વાસણો	દેવતામાં	લોઢું
ઈંટ	દબાવી	ગોળી	ખૂબ	ચળકે
નળીઆં	વાડકી	ગાગર	તપાવ્યો	ટીપી
બનાવતાં	મોતીએ	ઘડા	લાલચોળ	ખેંચાય
પીળી	માંજ્યો	કોઠી	એરણ	મેં
ધોળી	દબાવે	કોઠીઆં	હથોડા	સોનું
ભુરી	ભાંગી	તૈયાર	ટીપ્યો	રૂપું
સુકી	કેટલુંક	પાઠ ૩૫	ટીપવાથી	તાંબું
તપાસી	ઝટ	ધાતુએ	સળીઓ	પિત્તળ
કકણ	ઉતરી	મૂક્યો	લાંબો	ચળકે
પછાડવાથી	માટીમાં	પૂછયું	પાતળો	ટિપાઈ
ભાંગી	કાણાં	સમજ્યો	જતરડામાં	પેટીમાંથી
જણાઈ	કણક	પિત્તળ	ખેંચી	કાઢયા
ચીકણી	ઘાટ	લુહાર	કર્યો	ઓળખાવ્યા

તાંબાનો	ઢગલી	લગભગ	ચીરૂં	પહેરવાના
ઝાંખો	પાઇ	આવ્યો	માથા	કપડાં
લોઢાનો	પૈસા	કહ્યું	મુદ્દર	તૈયાર
ઓળખાવતા	ઢબુ	આપ્યા	ભૂખે	મોટાઈ
કલાઇ	અધેલા	ત્રણ	સાંભળી	જોઇતી
સીસું	તાંબાના	આઠ	તોલે	કોદાળી
જસત	તપાસી	વટાવ્યા	નાકું	સાંભળતી
પાઠ ૩૬	સૌ	તેમણે	લાકડાના	ઊઠી
નાણું	વધારે	પંદર	સખત	વઢી
કાઢયાં	કોથળી	ઊઠયા	ઘાલે	લોઢું
ત્રાજે	રૂપીઓ	સલામ	માથું	ખોદી
વાત	અડધો	પાઠ ૩૭	ફાટ ફાટ	કાઢી
ત્યાં	પાવલી	કુહાડી	નાકામાં	બિચારીને
દુકાનમાં	બેઆની	સોય	દોરો	દુઃખ
બેઠા	બતાવ્યા	લક્કડફોડા	સુખ	ભઠ્ઠીમાં
ઓળખતા	રૂપાનાં	તકરાર	અણી	બળવું
બોલાવ્યા	કોથળીમાંથી	પાનું	ચળકાટ	પડ્યું
શેઠની	મહોર	ધાર	ક્યાં	ત્યારપછી
આગળ	કાઢી	લાકડાં	હોઉં	બધાં

પેદા

પાઠ ૩૮

ફૂલઝાડના
ક્યારા
ગોળ
ચોરસ
ત્રિકોણ
કર્યાં
રોપ્યાં
ગલગોટા
મોગરા
જુઓ
દાડમ
લટકે
જમરૂખી
જમરૂખ
પંખીઓ
બેઠેલા
ડાળી
કાણાં
કાણાંવાળું
લટકતું
આંગળી
પૂછ્યું
મધપુડો
મધમાખીઓ
મધ
કુવા
કોસ
થાળા
લલકારતો
જીવતાં
લીલાંછમ
દેખાતાં
ખુશ ખુશ

પાઠ ૩૯.

છોડવા
વચ્ચે
છોકરાં
વિષે
ઉખેડી
ભોંયમાં
મુળીઉં
મુળીઆં
વિનાં
ઉભું
થડમાંથી
દાંડીઓ
ફૂટેલી
ડાળાં
ડાળીઓ
પાંદડાં
લાંબું
ખીલશે
બતાવું
જોવું
સુધી
એટલે
સમજાશે
ભોંયમાંથી
સુકાઇ
ઉખેડી
સુકાઇને
વધીને
ઉંચા
પેઠે
પથરાય
કોહળાનો
વેલો

પાઠ ૪૦.

આંબા
સિવાય
શકશો
વડ
પીપળો
આમલી
લીમડો
ઘણા
છોડવો
છોડવામાંથી
મુળીઆં
વાંકાં
ઉંડાં
ઉતરેલાં
મૂળમાંથી
ફૂટેલા
વધે
પાંદડાં
ટટાર
મોઢા
ઉંચું
પાતળું
ફૂટે
ડાળમાંથી
ચામડી

થડને
છાલ
ખરબચડી
કઠણ
ઝીણા
પાતળાં
ફૂલ
ફળ
ઊગતા
ઘણાખરા
લાકડાં
બાળવાના
મેજ
ખુરસી
ખાટલા
પાટલા

પાઠ ૪૧.

વેલા
ધનજી
લીલુંછમ
કંઇક
પાંદડાં
ફલ
ફળ
પૂછ્યું
તુરીઆ
ગલકીના
વળગીને
ચઢે
દોરી
વળગી
માંડવા
ચઢયાં
પથરાઇ
વીંટળાઇને
તરબુચ
આરીઆંના
દેખાઇ
ભોંય
પથરાઈ
થડ
મુળીઆં
જણાતાં
ઉખેડ્યો
બતાવ્યાં
કહ્યું
પાતળાં
ટુંકા
ભોંયમાં
ઉંડાં
ઉતરતાં
દોરડી
દોરડા
વાળીએ
ફૂટેલાં
છોડે
અંતરે
ગાંઠા
પાંદડાં
ફૂલ

પાઠ ૪૨.

ધનુના
લાવ્યા
સૂઈ
ઊંઘમાંથી
ક્યાંથી
વાસ
બાઝી
વધતી
વધીને
ડીલ
ખાટો
ગોટલો
ગોટલામાં
જતન
કર્યું
બદલાઇને
ઊઠજે
દાતણ
ધોળજે
ઢીલો
દીઠું
તોડી
ચૂસી
રસ
ફેંકી
નાખજે

પાઠ ૪૩.

ભેંસ
ધીમેધીમે
હીંડે
ભસતો
શીંગડાં
માંડી
હલાવતી

અમળાઇને	વાગોળવું	પત્થર	ઉંચકીને	ભેંસનું
તૂટી	નીચલું	છુટા	ભૂલ	જાડું
તોડવું	જડબું	દહાડો	સોબત	મીઠું
પડતું	ઉપાડે	ટોળામાંથી	મોઢું	ગુણ
વારૂ	ઊઠે	છટકી	પુછડી	દોહી
ઉપલા	ફાટ	મળ્યું	ખરીમાંએ	ઠંડું
જડબાના	વધારે	ડુંગરા	ફાટ	ઉનું
દાંત	હીંડે	રસ્તે	વાગોળે	દોહ્યા
નીચલા	શરીર	ભૂખે	યાદ	બગડી
વચ્ચે	જાડું	લાગ્યું	વચ્ચે	દોહવાનું
ઘાસ	કાદવમાં	ચઢવાનું	પાતળા	વાસણ
માથું	ખાડા	ચઢી	મજબુત	ચોકખું
કોળીઆ	તળાવ	ઠરતા	શરીર	આંચળ
ઉતારી	જોરાવર	કુદવું	કૂદી	ધોઇ
ધરાય	વગડાઉ	કુદકો	દોડી	નાખવાં
વાગોળે	પુરી	ગબડયું	જાડું	વધારે
પેટમાં	પાઠ ૪૪	ચત્તુંપાટ	ઊનનો	નીકળશે
મોંમાં	બકરૂં	શોધવા	પાઠ ૪૫.	કેટલાક
નિરાંતે	ઘેટું	નીકળ્યો	દૂધ	દેનારાં

સારૂં
ખવરાવવાથી
જણસો
દહીં
છાશ
માખણ
તાવીને
શિખંડ
બાળીને
પેંડા
ઉકાળીને
દૂધપાક
બાસુદી

પાઠ ૪૬.
કુતરો
ચરમા
પ્રાણી
બબ્બે
છેલ્લા
પસંદ
ડાઘીઆ
બનાવ્યો
ટીપુ
ચાલાક
કારકુન
ઠરાવ્યો
ગુપચુપ
બોલ્યો
પ્રાણી
ગંધ
એકદમ
ત્યાં
શિઆળ
સાંભળી
કહ્યું
અહીં
બોલાવ્યો
તૈયાર
પુછડી
રીઝે
માંસ
હાડકાંના
કકડા
ચાટવાનું
દાંત
અણીવાળા
મોઢાના
આગલા
તીણા
દાઢ
કકડા
જડબાં
હલાવતાં
ઊંઘના
ઝોંકા
મોંની
બંને
પરસેવો
ફૂટતો
સૌથી
છેલ્લી
એકાદ
ધણી
રહ્યો
ઊઠયો

પાઠ ૪૭.
પંખી
મોઢું
ક્યાં
ઠેકાણે
ડીલે
પીછાં
પુછડીમાંએ
ટાઢ
પાંખોવાળા
કાગડો
પોપટ
સમડી
કબુતર
આવડે
કીડા
જીવડાં
બાંધે
ઇંડાં
ઇંડાંમાંથી
બચ્ચાં
ત્યાંસુધી
ભોંય
આંગળાં
છુટાં
પડથી
જોડાએલાં
બતક
જળકુકડી
સિવાય

પાઠ ૪૮	પુછડી	વળેલી	પ્યાલાં	બાંધ્યું
પોપટ	ડીલ	સીધી	લોટામાં	નટુ
કાગડો	પીછાં	થોડુંક	લીધું	સૂતું
પાંજરૂં	ઊડો	નાખ્યું	વાદળી	ઉતારી
બહુ	બાંધો	ભાગ્યું	કાઢયા	ઝોળીમાં
ભૂખ	વધારે	કૂદતો	પ્યાલું	સૂવાનું
ભૂખ્યો	મોંમાં	ઊડીને	નાખ્યો	રડાવ
માંડયું	લુચ્ચા	પાઠ ૪૯.	હલાવ્યો	પાસું
સાંભળી	આવ્યો	આણ્યાં	નારંગી	પાંગરા
તરણુચના	હોઉં	રંગનાં	સુંદર	દોયણા
કર્યો	વચ્ચે	પડીકાં	કંકુ	ઓરડામાં
માંસ	આટલો	લાવ્યા	હળદર	સળીઆ
ધારીને	જીવજંતુ	કયા	વાદળી	ધૂળ
વિચાર	કોહેલું	જુદા જુદા	મેળવ્યો	લુગડાનો
કર્યો	સળેલું	બનાવતાં	જાંબુડો	ઝાપટી
ઓળખતા	આંગળાંમાં	આવડે	મેળવી	ઘોડીઆના
નહિ	પાછળ	પડીકાં	મેશના	મોભમાં
આપણે	આગળ	શીખવ્યું	પાઠ ૫૦.	ભમરીઓ
બેઉને	છેડેથી	જોઉં	પારણું	પુતળીઓ

જાંબુડી	હાલરડું	ચીતરેલ	તળાઇઓ	ઊંઘીને
ગુલાબી	રંગીત	ચઢાવું	ચિનાઇ	ઊઠશો
ઘોડીઆના	પોઢો	પઢાવું	ફૂલડાં	ધાલીશ
ગોદડીઓ	રસીલા	સૌને	સૂવાની	ગજવે
પાથરી	ઝુલાવું	મઢાવું	બિછાવું	
ઝુલાવવા	જડાવું	મખમલ	દોરીએ	—:૦:—
ધુમણ	પધરાવું	મશરૂની	હિંચોળું	

કઠિન શબ્દો.

ઊગતા, ઊઠીને, ઊઠું છું, ઊઠયા, ઊઠયો, ઊઠયાં, કૂદી, ચૂસી, છૂટશે, છૂટ્યો, તટી, પૂછવા, પૂછયું, પૂરે છે, ફૂટે, ફૂટેલા, ફૂલઝાડ, બૂમો, ભૂખ્યો, મૂકું, મૂકયો, સૂઇ, સૂઝી, સૂવું.

દીજા, ખીજ્યા, ખીલશે, ચીકણી, ચીતરેલ, ચીરૂં, જીત્યો, જીવતાં, ઝીણી, ટીપવાથી, ટીપ્યો, ડીઠું, તીણા, તીર્થ, ત્રીજો, દીકરો, દીકરી, દીધો, દીલ, દીવા, દીવાધેન, દીસે, ધીરજ, ધીરૂ, નીકળતો, નીકળ્યું, નીચલું, નીતર્યું, નીસરી, પીછાં, પીતરાઇ, પીધું, પીપળો, પીરસ્યાં, પીળો, ફીકર, બીતો, લીધો, લીમડો, લીલાંછમ, વીટળાઈ, શીખવ્યું, સીસી.

કુજો, ખુણો, ખુશી, ગુણ. ગુરુ, ચુનો, છુટા, છુટું, છુટો, જુઓ, જુદું, પુરી, પુરૂં, પુળા, ફુઓ, બુધ, ભુકો, સુખ.

કુતરો, કુલડી, ખુરસી, ધુધરા, ધુમણુ, દુખડાં, દુ:ખ, પુછડી, પુરુષ, મુખડું, મુદર, લુગડાં, સુકવી,

સુરજ, ગુપચુપ, જુમેરાત, નુકસાન, પુતળીઓ, સુરવાલ, મુસલમાન.

અંગ, અંગરખી, અંતરે, અંદર, અંધારૂં, ઈંટ, ઈંટવાડો,કંઈ,કંસાર,ખંડ,ગંદવાડ,ગંદી,ગંદો,ગંધ, બંધ, ઘંટ, ચંદ્ર, ચંદ્રમા, ચંચળ, ચંપેલી, જંગલ, જંતુ,પંખી,પંદર, પંપાળી, ઠંડું,ભંડારીઉં, મંગળ, મંડયો, રંગ, વંતાક, શંકર, શંભુ, સંગ, સંજોરી, સંતાપ, સંતાવા, સંભાળ, સંસાર, હંમેશાં.

આંખો,આંગળી,આંગળા,આંગણામાં, આંચળ, આંધળો, આંબો, કાંકરા,કાંચળી, ખાંધે,ગાંઠા, ચાંચ, ઝાંપે, જાંબુડો, ઝાંખા, ટાંગેલાં, તાંબું,દાંડીઓ,દાંત, પાંગરાં, પાંચ, પાંજરૂં, પાંદડું, પાંસરૂં, ફાંફાં,બાંધ્યું, માંડયું, માંદો, માંસ, માંહે, લાંબું, વાંકું, વાંસો, સાંભળતાં, સાંભળી.

ઇંડાં, લીંપેગુંપે, લીંબુ, સીંચ્યાં, શીંગડાં, હીંડે, ઉંચકી, ઉંચું, ઉંડું, ઉંઘાડવા, ઉંદર, ઉંદરડી, ઉંદરીઉં, કુંવળ, છુંદાય, ઢુંકા, ડુંગર, ડુંડાં, ફુંફાડા, સુંદર.

ઊંધ, છૂંદી, છૂંદે.

તેં, મેં, ભેંસ, ખેંચાય, પેંડા, લેંઘી, ખેંચે, ફેંકે, ભોંય, મોં, પોંઆ.

જોડણીના એકજ સરખા નિયમવાળા શબ્દો.

ચિનાઇ, સિવાય, દિવાળી, નિશાળ, નિશાળીઆ, પિલાય, નિરાંત, બિચારા, બિછાવું, બિલાડી, ભિખારી, વિચાર, શિઆળ, શિકાર, શિખામણ, સિપાઈ, પિત્તળ, નિત્ય, હિંચોળું.

ઉકાળી, ઉખેડી, ઉખેડ્યો, ઉજાસ, ઉડાડી, ઉતારી, ઉતાર્યું, ઉપાડી, કુહાડી, ઝુલાવું, ઝુલાવવા, તુરીઆં, મુકાઈ, મુળીઉં, મુળીઆ, રૂપાળું, રૂપીઓ, લુહાર, સુકાઈ, સુકાય, ગુલાબ, જુઠાણું, દુકાન, છુંદાય, ફુંફાડા, ઉંઘાડવા.

મસિઆઇ, ફોઇઆત, હોશિયાર.

ડીલ, દીલ, ભીખ, જીવ.

ક્રીડી, સીસી, સીધી, ટીપી, ઝીણી.

કૂજ, ખૂબ, ખૂશ, દૂર, ધૂળ, મૂળ, પૂછ,ફૂલ,ભૂલ, બૂમ, ભૂખ, દૂધ, ઊન.

કઠિન મળતા શબ્દોની તારવણી.

કનુ, મનુ, ભાનુ, નાનુ, ચીનુ, મઠુ, નઠુ, છોટુ, બહુ, વહુ, આદુ, સાસુ, લાડુ, ધીરૂ, સારૂ, વારૂ, રામુ, માધુ, ધાતુ,ઢબુ, વાળુ,કાળુ, ગુરુ, ટીપુ, પ્રભુ, જંતુ, શંભુ, જાંબુ, લીંબુ, ચપ્પુ, લલ્લુ, વગડાઉ

કબાટ, કાટ, ચળકાટ, ઝટ, પેટ, પોપટ, ફાટ, પાટ, ઘાટ. ચત્તુંપાટ.

આઠ, પાઠ, શેઠ. [અડવાડીઉં, ભંડારીઉં,

દાઢ, ટાઢ, સઢ, [સાત, રમત, હેત, ખેડુત.

સાથ, હાથ, નાથ, બાથ, માથું, ભાથું.

સાદ,પ્રસાદ, યાદ,ઉમેદ, મદદ,બળદ, વરસાદ, પસંદ, એકાદ.

બંધ, ગંધ, દૂધ,મધ, [અહીં, તહીં, દહીં.

રવિ, શનિ, જુક્તિ, નહિ.

પાંદડાં, ગોદડી,દહાડો, દોરડું,દાતરડું, દાડમ, દેડકું.

જોડાક્ષર.

ઊઠ્યાં, ત્રણ, ત્રીજો, શુક્રવાર, છેલ્લો, રહ્યો, ચિત્રો, ઇશ્વર, જ્ઞાન, નિત્ય, નાહ્યા, કહ્યું, લાગ્યો, ચોકખાઈ, રમ્યો, ફોહ્યા, ચોકખા, ભાગ્યો, કર્યો, કયારે, આપ્યા, અડાડ્યો, મંડ્યો, સર્વે, ત્યાં, બોલ્યો, પ્રમાણે, બોલાવ્યો, માંડયું, પીરસ્યા, બબ્બે, જીત્યો, મળ્યો, પરીક્ષા, માર્યાં, પ્રાણી, ખીજ્યા, નક્કી, છુટ્ટો, છૂટ્યો, ચપ્પુ, ગમ્યો, આણ્યો, પૂછ્યું, લલ્લુ, મશ્કરી, પસ્તાય, બચ્ચાં, જુક્તિ, અન્ન, ભૂખ્યો, અલ્યા, વિદ્યા, ચંદ્ર, પ્રભુ, સ્વપ્નું, પરમેશ્વર, રસ્તો, બચ્ચીઓ, ઉતાર્યાં, કલ્યાણ, ચંદ્રમા, નીકળ્યા, બેસાડયાં, આવ્યાં, લાગ્યાં, થોભ્યાં, રહ્યાં, ચોકખી, પત્થર, પ્યાલું, નીતર્યું, રસ્તા, ભઠ્ઠી, સીંચ્યાં, ગમ્યું, નાખ્યું, મૂકયો, પૂછ્યું, સમજ્યો, પિત્તળ, કાઢ્યા, ઓળખાવ્યા, વત્તા, કાઢયાં, બતાવ્યાં, વટાવ્યાં, લક્કડફોડા, ત્રિકોણ, કયારા, કર્યાં, વચ્ચે, ચઢ્યા, ઉખેડયો, કર્યું, પત્થર, ચત્તુંપાટ, દોહ્યા, ચશ્મા, પ્રાણી, બબ્બે, છેલ્લી, બચ્ચાં, લુચ્ચા, આણ્યાં, શીખવ્યું, બનાવ્યો, બાંધ્યું.

મળતા જોડાક્ષરો.

મૂક્યા, *મૂક્યાં, મૂક્યું, મૂક્યો, ક્યારા, ક્યાં, ભૂખ્યો, નાખ્યો, નાખ્યું, લાગ્યો, સીંચ્યું, પૂછ્યું, ખીજ્યા, સમજ્યો, છૂટ્યો, ઊઠ્યા, ઊઠ્યાં, અડાડ્યો, મંડ્યો, ઉખેડ્યો, માંડ્યું, પકડ્યું, બેસાડ્યાં, કાઢ્યું, ચઢ્યું, આણ્યો, વખાણ્યો, આણ્યું, નિત્ય, ત્યારે, ત્યાં, જીત્યો, વિદ્યા, બાંધ્યું, પ્યાલું, રોપ્યું, આપ્યું, થોભ્યાં, ગમ્યું, કર્યું, ભર્યું, નીતર્યું, કર્યાં, માર્યાં, ઉતર્યાં, છેતર્યાં, સર્વે, બોલ્યું, અલ્યા, ઓળખાવ્યો, ઢાલવ્યો, તપાવ્યો, બનાવ્યો, બોલાવ્યો, ભાવ્યાં, બતાવ્યું, શીખવ્યું, હલાવ્યું, પીરસ્યું, દોહ્યા, નાહ્યા, કહ્યું, રહ્યું, મળ્યું, નીકળ્યું.

છેલ્લો, ફેલ્લો, લલ્લુ, લક્કડફોડા, નક્કી, લુચ્ચા, બચ્ચું, બચ્ચી, વચ્ચે, છુટ્ટા, પિત્તળ, વત્તા, ચત્તુંપાટ, અન્ન, ચપ્પુ, બબ્બે.

ચોકખા, ચોકખાઇ, જુક્તિ, ભઠ્ઠી, પત્થર.

શુક્ર, ચંદ્ર, ચંદ્રમા, પ્રભુ, પ્રમાણે, પ્રાણી, ત્રણ, ત્રિકોણ, ત્રીજો, ભત્રીજો, ચિત્રો.

* અનુસ્વરનું ભાન કરાવવું.

ચશ્મા, ઇશ્વર, પરમેશ્વર.
રસ્તો, પરીક્ષા, વિદ્યા, જ્ઞાન.

પરીક્ષામાં આવનાર શબ્દો.

અક્ષર, જ્ઞાન, નિત્ય, જુહું, શિક્ષા, લુગડાં, અડવાડીઉં, ભંડારીઉં, ચિત્રો, ટાંગેલાં, ઘોતલી, મસિઆઇ, અગણિત, પુરુષ, ઢગલો, દોરડું, ફૂટેલાં, શીંગડાં, વગડાઉ, ઓઢણી, ગંદવાડ, કવિતા, દાતણ, કઢી, દુખડાં, ગાદી, પૌંઆ, વઘારેલાં, પાંદડાં, ચટણી, તૈયાર, પરીક્ષા, દેડકાં, દુઃખ, નુકસાન, છુંદાય, છુટ્ટો, છૂટયો, હોશિયાર, ચપ્પુ, વખાણ્યા, કાઢ્યા, મશ્કરી, જુડાણું, જુક્તિ, બાંધ્યું, ભૂખ્યા, ઇશ્વર, પરમેશ્વર, વિદ્યા, સ્વપ્નું, મનસુબો, આશિષ, પટલાણી, દાતરડું, નિતર્યું, પ્યાલું, પત્થર, ભઠ્ઠી, સીંચ્યાં, પિત્તળ, ત્રિકોણ, મુળીઉં, પૂછયું, વીટળાઇ, ઉખેડયા, તૂટી, નિરાંતે, ચત્તુંપાટ, ઠંડું, ચશ્મા, જાંબુડો, બાસુદી, હળદર, ગોદડી, ચોકખાઈ, અડાડયો, અન્ન, તીર્થ, લક્કડફોડા, કહ્યું, દોહ્યા, શિખંડ, રસ્તો, જીવજંતુ.

અમૂલ્ય સૂચના.

મુખગણિત શબ્દ વાંચી છેતરાતા ના.

—મુખગણિતની ચોપડી ખરીદતાં પહેલાં—

"મુખગણિત શિક્ષક" જરૂર જોજો. કારણ?

(૧) દેશી રાજ્યોએ ટેકસ્ટ બુકસ, ઈ. લા. માટે મંજુર કરેલા છે.

(૨) કેળવણીખાતાના અધિકારી સાહેબોએ પસંદ કરેલા છે.

(૩) વિદ્વાન સદ્‌ગૃહસ્થોએ અંગિકાર કરેલા છે.

(૪) આપોઆપ બુદ્ધિ ખીલવવાનું શ્રેષ્ઠ સાધન છે.

વધુ ફેલાવો કરવાના હેતુથી કમીશન પણ સારૂં આપવામાં આવે છે.

"મુખગણિત શિક્ષક"

બાળવર્ગનો	૦—૧—૬	ત્રીજા ધો૦નો	૦—૨—૬
પહેલા ધો૦નો	૦—૧—૯	ચોથા ધો૦નો	૦—૪—૦
બીજા ધો૦નો	૦—૨—૦	પાંચમા ધો૦નો	૦—૪—૦

—: અદ્યાપિ બહાર ન પડેલી એવી :—

બીજા ધોરણની સૃષ્ટિજ્ઞાનની પ્રશ્નોત્તરમાળા ત્રણ આના.

જામનગર અને વાંકાનેર સ્ટેટમાં બીજા ધોરણ માટે

ટેકસ્ટ બુક તરીકે મંજુર થએલા

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કૂલમાં

ઈનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજુર થએલા

"અંકગણિતનાં મનોયત્ન" પાંચ આના.

સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો ભૂગોળ શિક્ષક ત્રણ આના.

કર્તા-છગનલાલ મોતીરામ શાહ, શાહપોર-સુરત.

બીજા ધોરણના 'અંકગણિતનાં મનોયત્ન'

મંજુર થયાના હુકમ નંબર તથા તારીખ

મહેરબાન જામનગર એજયુકેશનલ ઈન્સ્પેકટર સાહેબની ઓફિસના એ. જા. નં. ૪૪૧ તા. ૨૧-૭-૧૯૧૯ના પત્રમાં જણાવવામાં આવ્યુ છે, કે "અંકગણિતનાં મનોયત્ન" પાંચ આના. આ સ્ટેટની સ્કૂલોમાં બીજા ધોરણમાં,

ટેકસ્ટ બુક તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે.

મહેરબાન વાંકાનેર સ્ટેટના એજયુકેશનલ સેક્રેટરી સાહેબની ઓફિસના નં. ૫૧ તા. ૩૦-૧૨-૧૯૧૯ ના પત્રમાં જણાવવામાં આવે છે કે

બીજા ધોરણના "અંકગણિતનાં મનોયત્ન" પાંચ આના.

વાં. હુ. સા. આ. ના. ૨૬૦/૧ તા. ૧૭-૧૨-૧૯૧૯થી આ સ્ટેટની

નિશાળોમાં ટેકસ્ટ બુક તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે.

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજંટ ટુ ધ ગવર્નર સાહેબ બહાદુરે પોતાના હુકમ નં. ૭૯ તા. ૨-૮-૧૯ થી બીજા ધોરણના "અંકગણિતનાં મનોયત્ન" પાંચ આના.

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કુલોમાં ઇનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજુર કર્યા છે.

એ. જા. નં. ૨૯૩ તા. ૧૧-૯-૧૯૧૯ ગોંડળ સ્ટેટમાં

ઇનામ લાયબ્રેરી માટે મંજુર.

હુ. મુ. નં. ૪૧૬૬ તા. ૨૮-૮-૧૯૧૯ રાજકોટ સ્ટેટમાં

લાયબ્રેરી માટે મંજુર.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ. શાહપોર—સુરત.